СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 131. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 6-го червня 1936. — VOL. XLIV. No. 131. Jersey City, N. J., Saturday, June 6, 1936. THREE CENTS

„УКРАЇНІЗАЦІЙНА" ПОЛІТИКА НА ВОЛИНІ ПІД ПОЛЬЩЕЮ

ЛЬВІВ. — Польська преса розписується широко про „українізацію" Волині. Нарікає, що Волинь є під впливом галицьких українських шовіністів і т. д. Про ті справи пише теж польський часопис „Волинь", подаючи звіт з нарад польського громадянства Волині. Ті наради відбулися в Луцьку в квітні.

На думку часопису і польського громадянства, ціле життя Волині повинно бути підпорядковане „організаційній конструкції польськости на Волині". Тому сьогоднішня польська програма на Волині мусить бути зведена до: 1) змігцновання під кожним оглядом польської людности на кресах і 2) звязання з нею всіх національностей, що мешкають на Волині, через злиття з польскістю непольських елементів на східних кресах, а передовсім українського населення, що становить там етнічну більшість.

Як видно, то ясно, просто і рішучо вирішили польські громадяни Волині свої пляни щодо цеї корінно української землі.

ПРАВОСЛАВНА КОНСИСТОРІЯ В СПРАВІ ПАНАХИД ЗА С. ПЕТЛЮРУ.

КРЕМЯНЕЦЬ (Волинь). — Православна Волинська Духовна Консисторія в Кремянці розіслала повідомлення всім своїм підлеглим священикам, що архиєпископ Алексій уділив благословенства на відправу жалібних богослужень і панахид за душу Головного Отамана Війська УНР, бл. п. Симона Петлюри ,по всіх церквах Волинської Єпархії (Дієцезії). Окремо також „всечесне духовенство закликається супроводити жалібну молитву до Бога відповідним словом до пастви, присвяченим памяті Головного Отамана Петлюри".

10-ЛІТТЯ ПРЕЗИДЕНТУРИ МОСЦІЦЬКОГО.

ВАРШАВА (Польща). — Польська Агенція Телеграфічна подає, що в Варшаві і цілій Польщі святковано з великими парадами десятилітню річницю урядування Гната Мосціцького, президента держави.

МІНІСТЕРСТВО СИМПАТИКІВ „НАРОДНЬОГО ФРОНТУ".

ПАРИЖ. — Соціялісти, оперщися на поміч комуністів, осягнули своє і стоять тепер при владі, а їхній провідник Леон Блюм є премієром. Сталося це в хвилі, коли сотки тисяч робітників вийшли на страйк по ріжних містах Франції. Париж є свідком такої події, що на другий день по обняттю влади Блюмом мають появитися на вулицях Парижа тільки соціялістичні й комуністичні газети. Місто не має відповідних запасів поживи ні палива. Покищо в Парижі ще найспокійніше, але ніхто не знає, що може статися кожної хвилі. Блюм заповів, що хоч він опирається на радикалах, то буде вести „поміркованý політику".

ФОРТИФІКУЮТЬ ГРАНИЦЮ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Чехи числяться з тим, що Німеччина захоче відірвати від Чехословаччини німецьку територію з трьома міліонами німців. Тому рішено укріпити німецько-чеську границю, щоб тим чином видержати на границі німецький наступ до цеї хвилі, поки Франція зможе прийти в такім випадку з військовою допомогою.

ТРИ ЖІНКИ НА ВИСОКИХ СТАНОВИЩАХ.

ПАРИЖ. — В міністерськім кабінеті Блюма дано трьом жінкам місця товаришок секретарів. Між іншими славна дослідниця раду Ірина Кюрі стала товаришкою секретаря наукових розслідів. Є вона дочкою славної Мадам Кюрі, винахідниці раду.

ДЕСЯТЬ УБИТИХ У СТРАЙКАХ У ЮГОСЛАВІЇ.

ЗАГРЕБ. — В цій хорватській столиці нема покищо робітничих заворушень, бо робітниками-хорватами, що почали страйкувати, кермує хорватська влада, що визнає своїм провідником Мачека. Зате в Сербії є повно кривавих заворушень, підчас яких вже згинуло 10 осіб.

СУМНА РОЛЯ ГАЙЛІ СЕЛЯСІЯ.

ЛОНДОН. — Етіопський цісар далі одержує ріжні телеграми, в яких йому висказують вирази співчуття зглядом загарбання Етіопії Італією. Але позатим не годен він розвинути в Англії ніякої протиіталійської акції. Лишається йому тільки тихо сидіти і ждати, що принесе хвиля.

ГОТУЮТЬСЯ ВБИВАТИ ЖИДІВ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — Серед арабів ведеться далі шалена протижидівська агітація. Є виразна пропаганда, щоб вбивати якнайбільше палестинських жидів. В той спосіб, кажуть арабські агітатори, зменшується число жидів, що вже є в Палестині, а далі відстрашується інших жидів від того, щоб імігрували до Палестини.

ГІРКО ЖИДАМ І ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

ВАРШАВА. — Підчас нововідкритої сесії польського сойму польський премієр заявив, що возьме жидів у Польщі в спеціяльну опіку. Сталося це тому, що яких 6,000 жидів утекли з Мінська, боячись погрому, бо жид убив польського фельдфебля.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ГЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК.

У хвилі, коли соціялістичний провідник Блюм стане премієром, готов вибухнути в цілій Франції генеральний страйк. Покищо вже тепер відчуває Париж дуже болючо брак молока. Псуеться теж на складах мясо, бо нема леду. Робітники в фабриках леду вийшли на страйк. До цього замішання треба ще додати те, що комуністи домагаються від Блюма радикальнішої політики.

ДОМАГАЮТЬСЯ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛІ НАД РОБІТНИЧИМИ ЮНІЯМИ.

Підчас слідства так зв. Королівською Комісією Торджена в справі низької платні робітників у фабриках Домініон Текстілс Лімитед у Луїзвил, Кв. (Канада), представники Есошіейтед Текстілс Компані поставили домагання Комісії, щоб уряд перебрав на себе контролю над робітничими юніями.

Своє домагання мотивували тим, що, мовляв, така контроля доведе до одноформної та вищої заробітньої платні. Підцю пору, коли робітники страйком добувають вищу платню — казали ті представники — то фірми, підвищуючи платню, змушені зменшувати продукцію, а це значить збільшення безробіття.

Комісія передасть домагання домініяльному парляментові.

ТРАГІЧНИЙ ВИПАДОК.

У селі Кордишеві на Кремянеччині пять селянок — М. Лизунова, С. Лизунова, П. Мельникова, Л. Рухлакова й Христина Лизунова копали глину. Підчас цього обсунулася земля й усіх їх засипала. Негайно збіглися люди й виратували засипаних, але при житті осталися тільки дві жінки, а три згинули від удушення.

ЗВЯЗОК МІЖ ОПЕРАЦІЄЮ І ПОГОДОЮ.

Що зміна погоди впливає на висліди операції, знали вже спеціялісти давніше. В останніх часах займився цим важним і цікавим питанням д-р Е. Раперт у віденській хирургічній університетській клініці. Він ствердив, що 90 відсотків пооперапійних комплікацій виступають у тіснім звязку зі зміною погоди, а тільки 10 відсотків виступають при сталій погоді. Також запалення сліпої кишки, запалення жовчевого міхура, напади жовчевого каміння, запалення черевоплиниці (кольки), атаки ниркового каміння, прориви шлункових і кишкових ураазків (болаків) та інших хірургічних занедужань виказують тісний звязок зі зміною погоди. З обсервованих 240 випадків 210 виказували тісний звязок зо зміною погоди. Д-р Раперт приходить тому до висновку, що хоч поправді погода не є одинокою причиною таких погіршень і ускладнень (комплікацій), то одначе зміна погоди збільшує нахил у осіб, що є й так до того склонні. Тому він радить операторам, щоб у такі дні були дуже обережні з операціями.

СОВЕТСЬКІ ГОСПОЖИ ДО ЄТЬ НА „СУСПІЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ ФРОНТ".

В Москві відбулась 11. травня всесоюзна конференція жінок советських інжинірів та вищих урядовців, яку „благословили", своєю присутністю Сталін, Молотов, Орджонікідзе й інші советські головачі. Чоловіки цих жінок мають добре платні посади, отже їхнім жінкам не треба працювати на прожиток. Маючи багато вільного часу, рішилися ці жінки посвятити той час „суспільно-культурній" роботі. Звідтіля й вийшла всесоюзна жіноча конференція, де виявлено стільки „ентузіязму", що перед нею мусять піти в кут усі збори стахановців. Комісар тяжкої індустрії, Грицько Орджонікідзе, мало не просльозився зо зворушення, заявляючи, що ця конференція буде „монументальною" в історії Совєтів.

По довгих нарадах і дискусіях та після обкинення „дорогого" Сталіна китицями цвітів конференція вирішила, що ті советські жінки, які не потребують заробляти на прожиток, повинні присвятити свій час на таку культурну роботу, як — наприклад — наглядати, щоб з советських ресторанів виганяно мухи, що досі безкарно плюгавлять найкращі советські страви і псують „товаришам" апетит.

СКІЛЬКИ Є АНАЛЬФАБЕТІВ У ПООДИНОКИХ ЕВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВАХ.

До висококультурних країн, де можна сказати, що нема людей, що не вміли би читати й писати, треба зачислити Німеччину, Австрію, Англію, Скандинавські краї, Голяндію й Швайцарію. В Бельгії є анальфабетів 7.5%, в Італії 26.8%, в Польщі 32.7% (на українських землях під Польщею цей відсоток є понад 45%, а в останніх літах зростає застрашаючо), в Болгарії 39.7%, в Еспанії 43%, а в Португалії дві третини мешканців, що мають понад 10 літ, не вміють читати, ні писати.

ГОРЮЧИЙ ВІЗ З ТРУПОМ.

Біля села Ковів на Луччині люди затримали пару коней з останками спаленого воза, на якому лижало тіло мужчини. Слідство устійнило, що вбитим був Теодосій Будзяк з села Сердички на Горохівщині, якого напали по дорозі опришки, вбили, обмотали соломою й підпалили на возі.

КОНКУРЕНТИ ДЕРЖАВНОГО МОНОПОЛЮ.

В селі Велика Омеляна на Рівенщині поліція викрила „фабрику" самогону. Три „фабриканти" — Михайло Гуменюк, Теодор Семенюк та Аполон Гуменюк помандрували до „Іванової хати".

СМЕРТНИЙ ЗАКЛАД.

26-літній Петро Гук з Сопотнини (Станиславівщина) заложився зі своїми товаришами за 10 злотих, що дуже вппе пів літри горівки. Гук заклад виграв, але по хвилині захитався й упав мертвий на землю. Причиною нагльої смерти було, що він затруївся алькоголем.

ХОЧУТЬ СТВОРИТИ МОРЕ НА МІСЦІ ПУСТИНІ.

З Европи подають, що італійці хочуть велитенську пустиню Данакіль — „пекло Етіопії" — повернути в море.

Італійська преса подає, що два італійські інжиніри, Фазоль і Альбертеллі, саме покінчили помірові праці, що їх вели довший час над побережжям Червоного моря. Тепер опрацьовують проект будови каналу, що лучив би пустиню Данакіль з морем.

Пустиня ця творить велику кітловину, положену 100 метрів нижче від рівня моря, відмежовану від нього гірським хребтом, 1,000 метрів високим. Канал лучив би плодовиті кольонізаційні простори східної етіопської височини безпосередньо з морем. Треба вирити канал, 30 кільометрів довгий, щоб злучити пустиню Данакіль із заливом Ганачіль напроти острова Бака.

Нове море, що повсталоб на місце пустині, малоб 180 км. довжини й 75 км. ширини. Воно цілковито змінилоб кліматичні і господарські умовини східної Етіопії. Будова каналу й наводнення пустині тревалоб лише 3 роки.

„ПОХІД НА ОТАВУ" БУВ КЕРОВАНИЙ КОМУНІСТАМИ.

Судова комісія в Ріджайні, що розслідувала цілу історію минулорічного походу безробітних з таборів у Бріті Колумбії в Отаву і звязання з тим походом заворушення в Ванкувер, Келгарах і Ріджайні, 16. травня подала до публичного відома свій звіт. Комісія, в якій склад входили судді Дж. Т. Бровн і В. М. Мартин з Ріджайни та суддя А. Е. Довк з Принс Алберт, ствердили, що похід уплянували та ним керували большевицькі юнії робітників у таборах безробітних і комуністи.

Комісія не знайшла оправдання для закидів, що поліція підчас рейду в Ріджайні на „Домініон Дей" поводилася надто брутально з маршовиками й іншими учасниками демонстрації. Вона — кажеться в звіті — виконувала доручення домініяльного уряду, що мав право в своїй акції (перервання дальшого походу безробітних), тому, що заки цей похід був би дійшов в Отаву, то було би багато жертв у людях і багато заколоту в ріжних містах Канади.

КІТКА МАНДРУЄ.

Коти привязуються до місця так, як пси до людей. Хто не вірить, нехай прочитає таку новинку, вписану з паризької преси: один паризький купець переїхав до Марселі разом з улюбленою своєю кіткою. За якийсь час кітка щезла. Гадав, що пропала. Небавком приятелі з Парижа повідомили його, що кітка вернулася до Парижа до його старої хати. Кітку відіслано знов до Марселі. Вона втекла вдруге до своєї паризької хати; дорогу з Марселі до Парижа (16 годин поїздом) перебігла за 8 днів. Як інстинкт показав їй цю дорогу — теж річ подиву відна.

РЕПУБЛИКАНЦІ ЗАСТАНОВЛЯЮТЬСЯ НАД ПОМІЧЮ БЕЗРОБІТНИМ

ВАШИНГТОН. — Група републиканців виробила плян помочі безробітним, що його хотять піддати під наради Републиканської Партії в Клівленді. На основі того пляну розділ гроше́й для боротьби з безробіттям мусів би бути цілковито вільний від партійних впливів. Гроші розділювалосяб між стейти згори, даючи кожному стейтові призначену частину. 35% з цеї частини мусів би зложити сам стейт. Щодо орудування тими грішми, то це полишилось би в цілости місцевій адміністрації. Вона моглаб ці гроші ужити або на роботи, або на безпосередню виплату безробітним.

РЕПУБЛИКАНЦІ ШУКАЮТЬ ПЛЯТФОРМИ.

КЛІВЛЕНД. — З надходячою конвенцією Републиканської Партії в Клівленді чимраз більше виходять на яв ріжні розбіжности. Серед самих републиканців зарисовується поділ на дві більші групи: одна східня група, що представляє важку індустрію, а друга західня, що заступає рільництво. Промислова група є за вдержання сталої валюти і за знесення митових тариф. Друга група якраз навпаки, є за регуляцію вартости доляра і проти знесення мит.

СПРЯГАЮТЬСЯ ПРОТИ ЛАНДОНА.

КЛІВЛЕНД. — Полковник Нокс і сенатор Бора, які також хотіли би дістати номінацію на президентських кандидатів, в обличчі загрози, що нею для них обох являється губернатор Ландон, задумують хвилево злучитися разом, щоби повалити кандидатуру Ландона, а потім уже розправлятися між собою, хто з них має бути Републиканської Партії кандидатом у надходячих виборах на президента.

ЗБІЛЬШИЛИ МИТА НА НІМЕЦЬКІ ПРОДУКТИ.

ВАШИНГТОН. — Тому, що Німеччина дає субвенції своїм експортерам, що в дальшому бігу ставить у прикре становище американських експортерів, федеральний уряд Злучених Держав рішив підняти мита на німецькі продукти, як фотографічні апарати, столові накриття, рукавички, вікні вироби і т. п. Тим рішенням будуть дітнені коло 35% усього німецького імпорту до Злучених Держав.

ПОГОДИЛИСЬ І ЛЮДИ ВЕРТАЮТЬСЯ ДО ПРАЦІ.

КВІНС (Лонг Айленд). — Сварка між головою „Доблю Пі Ей", Ридером, і посадником дільниці Квінс, Гарвеем, покінчилася настільки, що роботи на Джемейка евені розпочались наново. Внаслідок тої сварки, в якій великі риби назвали себе брехунами, була припинена на кілька днів праця, що в ній працювали біля 10,000 робітників.

БОРОТЬБА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — Юнія робітників залізної індустрії порішила злучитися з групою юній, що ними керує Луїс. Через те вона приняла також засаду організуватися не на основі професії, тільки на основі промислу. В той спосіб біля пів міліона нових робітників приступлять до групи Луїса, що тепер дістати перевагу над групою В. Гріна. Група Гріна заповідає боротьбу проти того рішення.

КУДИ ДІВАЄТЬСЯ ПРАЦЯ ФАРМЕРІВ?

НЮ ЙОРК. — Комісар базарів, Фелоус Морган, сказав, що з кожного доляра, заплаченого у місті за ярину й овочі, фармер, що випродукував їх, дістає тільки 34 центи. Решта йде на хмари посередників, що розмножились між продуцентом і консументом. 16 центів іде на транспорт.

ЗНОВ ТЯЖКІ ПОСУХИ.

АТЛАНТА (Джорджія). — Цього року полуднево-східні стейти знов навістила велика посуха. Обчислення вказують, що вона досі накоїла шкоди на яких $100,000,000. З багатьох місяців трава висохла цілком. Також горять ліси. В обличчі цього нещастя люди безсильні. Губернатор Джорджії, Талмедж, поручив усім священикам, щоб у неділю пополудні молилися до Бога, щоби післав дощ.

НАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ У ЦЕНТРАЛЬНОМУ ПАРКУ.

НЮ ЙОРК. — В неділю, в год. 2:30 пополудні, дня 7 червня б. р., відбудеться в нюйорськім центральнім Парку народний фестиваль, у якому візьмуть участь поверх 20 національностей та відтанцюють у своїх народних строях 36 ріжних національних танків. Серед учасників є також українська група, що відтанцює „запорозький герць".

ПОЛЯКИ ДОБИЛИСЯ СВОГО.

ВАШИНГТОН. — Сенат ухвалив закон, на основі якого день 11 листопада цього року вважається „днем Пулаского", польського генерала, що брав чинну участь в американській боротьбі за незалежність.

ПЛАТНІ ВАКАЦІЇ ДЛЯ РОБІТНИКІВ.

ДІТРОЙТ. — Автомобілева компанія „Пекард" оголосила, що буде давати своїм робітникам, що працювали в неї рік або більше, тиждень платних вакацій у році. Також компанія порішила відкладати певну суму грошей як піддержку для тих робітників, що їх муситься відправити з праці.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Ente_ d as nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

A cepted for nailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧОРНИЙ ЛЄҐІОН

Люди, що в своїй симпатії для европейського фашизму потішалися запевненнями, що щось таке в Америці неможливе, дістали за останній тиждень добру порцію фактів на отверезіння, коли дітройтська прокураторія зовсім припадково попала на вдаряючі факти про тайну організацію, звану „Чорний Лєґіон". Багато самодовірених американців нині очі протирає, читаючи ці факти в ґазетах та питаючи себе: Невже це наша Америка?

Факти справді вдаряючі, майже дивовижні. Перші відкриття вказували, що це орґанізація вбивників, щоправда дуже жорстоких, але вбивників без політичних мотивів. Можна сказати, що назва орґанізації для них занадто висока, бо це просто звичайна банда. „Памятайте, що нашою ціллю є ломати, нищити, грабити й убивати наших ворогів" — була звичайна проповідь „капеляна" „Чорного Легіону" до нових членів, що стояли під голим небом, оточені замаскаваними людьми з револьверами в руках, зверненими на кандидатів „ордену". Політична закраска показується дуже скоро. „Новонаверненї" складали „чорну присягу", що „присвятять ціле своє життя послухові своїм старшим та що будуть уживати всіх сил для нищення анархістів, комуністів, римської гієрархії та їх прихильників". Кождий член присягав, що він є роджений в Америці, білий, протестант, не-жид, американський горожанин. Він мав заявити, що він вірить у самосуд (лінч) та обіцяти брати за зброю, „проти ворогів", скільки його покличуть. Він має попирати при виборах тільки протестантів, забути за партію й памятати тільки за прикази своїх старших офіцирів. Він має приняти кару смерти за всяке невиконання своєї присяги.

До чого зобовязувала ця присяга, знаємо з учинків „Чорного Легіону". У події, через котру „Легіон" відкрито, „легіонери" вбили самосудом одного чоловіка нібито за те, що він побоями післав свою жінку в шпиталь, коли тимчасом жінка пішла до шпиталю родити дитину. „Легіон" підкладав огонь під маєтки „ворогів" і, як догадуються, спалив церкву о. Коклина в Ройел Овк. Він ширив національну ненависть до муринів та до іміґрантів. Він побивав буками й убивав людей нібито за радикалізм, а на ділі людей, що організували робітників в автомобільних фабриках.

Члени кажуть, що „Чорний Легіон" має 6 міліонів членів, але це відай перехвалка. Одначе правдою є, що його руку чути було в політиці в стейтах Мишиґен, Індіяна й Огайо та поза ції стейти. Кажуть, що він має між членами суддів, поліційних урядників, адміністраційних урядників. Через те побоюються, що ці впливові люди скоро затушують факти про „Чорний Легіон". Які наслідки це може мати для людей в Америці, відомо кожному. В інтересі народа лежить, щоби факти про цю скриту орґанізацію викрито й розголошено від першого до останнього.

ЧЕРВОНИЙ ФАШИЗМ

Українська комуністична преса в Америці доказує, що українським соціялістам в Америці чи Канаді не лишається ніщо інше, лиш іти разом з большевиками в „однім „народнім фронті". Вона каже тутешнім соціялістам, що й у Галичині українські соціялісти знайшлися разом з комуністами в одним „народнім фронті", як виказали останні криваві демонстрації у Львові. В такім самім фронті стоять теж соціялісти по інших краях. Комуністи хвалять соціялістів, що вони тепер забули за ріжниці, а бачать тільки одного великого спільного ворога — фашизм.

Іде тепер про те, щоб знайти причину, чому саме соціялісти повели таку шалену аґітацію проти фашизму, що аж взялися творити з комуністами „народній фронт".

Де саме міститься причина тої аґітації соціялістів до фашистів? Яка властиво ріжниця між фашизмом і большевизмом?

Соціялісти кажуть, що виступають так завзято проти фашизму тому, бо він знищив свободу слова і друку; бо він завів політичну, і до певної міри культурну, диктатуру; бо він визискує робітничий люд. Алеж хіба посліпли соціялісти і не бачать, що таке саме діється теж і в большевицькій Росії? Хіба може хтонебудь з них твердити, що там є свобода слова? Що там нема диктатури? Хіба заперечить хто, що там нема терору, що там не розстрілюють тисячами людей, а сотками тисяч не засилають на заслання? Хіба посміє хтонебудь твердити, що там є свобода друку і що позволено творити ріжні політичні партії?

Хіба заперечать наші соціялісти, ті самі, що так шляхотно виступали проти німців, коли останні палили твори небажаних авторів, що большевики не робили того самого, і то в далеко ширших розмірах? Хіба посміє хтось заперечити, що большевицький уряд не використовує робітників, що не виплачує їх повну належність за їх працю і не залишає собі „надвишки"? Хіба скаже хто, що робітники в Росії мають свободу творити робітничі союзи і вразі охоти можуть виходити на страйк? Хіба заперечить хто, що „стахановщина" це не те саме, що „система поту"?

Чомуж тоді соціялісти, що так завзято протестують проти фашизму, проти диктатури, проти неволі, проти здавлення свободи слова і друку, проти визиску робітників, забувають про те, що діється в Росії? Чому вони кумаються з большевиками, чому творять „спільні фронти", чому соціялістичний II. Інтернаціонал вирішив помагати червоній Росії? Чому в щоденному життю соціялісти уладжують з большевиками спільні демонстрації, йдуть разом до виборів? Чому?

Коли фашизм означає диктатуру, то в Росії є сто разів жорстокіша диктатура ніж у Німеччині чи Італії. Коли фашизм означає здавлення політичної свободи, то якраз в Росії ніхто не може й подумати про створення політичної партії, іншої, ніж большевицька. Коли фашизм означає заборону свободи думки і друку, то якраз у большевії розстрілюють навіть поетів за те, що вони сміють для своїх поем брати мотиви з національного життя, а не з московсько-большевицького. Коли фашизм означає визиск робітників, то якраз у Росії визискують робітників і селян, перемінюючи їх працю на будову фабрик зброї й амуниції. В Росії згинули міліони людей з голоду, а не в Німеччині, чи Італії. Коли фашизм означає концентраційні табори, то якраз у Росії є сотки тисяч на Соловках, Сибірі й інших місцях. Вони виконують там примусові каторжні роботи, як будови залізничих шляхів, каналів, укріплень і т. п. Коли вкінці, фашизм означає мілітаризм, то якраз Росія зброїться по самі зуби і навіть цинічно вихваляється, що в неї найсильніша і найкраще узброєна армія на цілому світі.

Чи соціялісти на те все посліпли? Виходить, що вони цинічно запряглися служити якійсь іншій струї, якій не йде ні про демократію, ні про свободу, ні про мир, ні про робітників, тільки про щось зовсім інше...

Люди, які справді цінять свободу, які справді є проти жорстоких диктатур, які справді є за демократію, які справді є за справедливий розділ економічних дібр, звели би боротьбу в першій мірі з колискою гнету, що нею є Росія. Колиж цього не роблять, а все своє вістря звертають проти інших диктатур, то над тим ненормальним явищем всі правдиві демократи повинні добре застановитися. Бо горлаючи з цілої сили лиш проти Німеччини й Італії, большевики і їх приятелі соціялісти фактично заслонюють найжорстокіший червоний фашизм, яким є большевицька Росія.

„НЄ БИЛО, НЕТ І НЄ БУДЄТ!"

(В 60-ліття ганебного емського указу з 1876 року).

Історія українсько - російських взаємин від найдавніших часів — це один довгий реєстр заперечування української культури з російського боку. Державна адміністрація, церква, школа, військо — це все стояло на послугах „обєдинительних" тенденцій московського уряду, який би й деб він не був. Найбільше лиха і переслідувань з боку Москви зазнала українська мова. Так уже водиться „в культурному світі", що кожний подвиг на полі „обрусенія" в старій царській Росії знаходив завжди „теоретично-наукове" обоснування. Коли провалилася теорія про „великоруськість" Київщини перед нападами татар — т. зв. теорія Поґодіна-Соболевського, російські вчені (Фльоринський, Соболевський, Ляпунов і ін.) придумали нову теорію про т. зв. спільну праруську добу в розвою трьох східньо-словянських мов і народностей (української, білоруської й російської), що ще досі не перестала бути актуальна для деяких учених (Якобзон). Ця теорія „общерусьости" була заборолом царської Москви для пропаґанди „руської" (російської) мови й нації до світової війни в Україні й Білорусі і ясне — вона мусіла вороже поставитися до українства, як політичного так і культурного.

Опираючись на таких теоретичних засновках, московський уряд ішов систематичним походом на все, що могло нагадувати якунебудь відрубність України від Москви. Загально знані речі, нпр. заборона будувати церкви в українському трибанному стилі на початку минулого століття, постійна нагінка на українське друковане слово з боку уряду (від 1862 р. до 1872. російська цензура пропустила всього тільки одну популярну українську книжку!) і т. п.

Те все плянове цькування стало переходить у наявну боротьбу з ним у 1863. р. в т. зв. „указі" Валуєвського про те, що, мовляв, „никакого особенного малороссийскаго языка не было, нѣтъ и быть не можетъ", що українська мова це засмічений польонізмами „русскій языкъ", що у країнці розуміють російську мову, отже це їх матерня мова й т. д.

Завершенням теоретичного й практичного поборювання українства царською Росією є т. зв. емський або Григоріївський „указ" з кінця травня 1876. р. Він заборонював усе, що появлялося друком в українській мові з винятком історичних памяток, етнографічних записів, і то при заздержанні офіційного російського правопису.

Ось цей ганебний акт (за передруком його в „Громаді" Драгоманова в Женеві 1879 р.):

Государъ Императоръ 18/30 минувшаго мая (1876 г.) Высочайше повелѣть соизволилъ:

1) Не допускать ввоза въ предѣлы Имперіи безъ особаго на то разрѣшенія Главного Управленія по дѣламъ печати какихъ бы то нибыло книгъ и брошюръ, издаваемыхъ за границею на малороссійскомъ нарѣчіи.

2) Печатаніе и изданіе въ Имперіи оригинальныхъ произведеній и переводовъ на томъ нарѣчіи воспретить, за исключеніемъ лишь: а) историческихъ документовъ и памятниковъ и б) произведеній изящной словесности, но съ тѣмъ, чтобы при печатаніи историческихъ памятниковъ безусловно удерживалось правописаніе подлинниковъ, въ произведеніяхъ же изящной словесности — не было допускаемо никакихъ отступленій отъ общепринятаго русскаго правописанія и чтобъ разрѣшеніе на печатаніе произведеній изящной словесности давалось не инзче, какъ по разсмотрѣніи рукописи въ Главномъ Управленіи по дѣламъ печати.

3) Воспретить также различныя сценическія представленія и чтенія на малорусскомъ нарѣчіи, а равно и печатаніе на таковомъ текста къ музыкальнымъ нотамъ. Начальникъ Главн. Управ. по дѣламъ печати Григорьевъ.

Судьба українського слова від цього акту в межах довоєнної Росії (до 1905 р.) була відома; на неї складалися впродовж десятиліть заборони цензури й конфіската українського друкованого слова, що тут і там продиралося зза меж Росії. Ось кілька дат з довгого реєстру подвигів російської довоєнної цензури:

1880. р. — спалення українського перекладу Святого Письма.

1883. р. — заборона Кулішеві друкувати переклад Шекспірових драм.

1884. р. — заборона друкувати український переклад Одисеї Байди-Ніщинського.

1885—1898. — конфіската й заборони цензури в „Кіевській Старині".

І т. д. і т. д. через заборони й шовіністичну нагінку на українське слово приходило українське життя в довоєнній Росії свою хресну дорогу, щоб із тим більшою енергією прорвати всі штучні обмеження в роках останньої національної революції.

В 60-ліття ганебного указу царської Москви, що мав за ціль здушити все, що могло свідчити про живучість українського духа, насуваються самохіть аналоґії: Чиж тепер по тому боці Збруча обставини змінилися? Чи в т. зв. УССР — комуністичному „раю" на землі відносини покращали? Якби на справу не глядіти, треба ствердити, що сьогоднішня червона Москва вірний спадкоємець і наслідник чорної царської Москви. Настанова Москви байдуже якої краски до українства є й має бути тільки одна: „не било, нет і бить не может!"

В 60-ліття невдалого замаху на українство з боку царської Москви на наших очах переводиться в т. зв. УСРР новий погром українства:

Одрубної мови від російської, від мови світової революції, мови Леніна-Сталіна в совєтській „батьківщині" не сміє бути!

Мовні засоби для українських і російських трудящих мас мають бути спільні!

Українська мова в УСРР призначена на злиття з російською по рецепті Марра!

Ось провідні гасла нового постишівського валуєвства на СУЗ.

*

Коли до справи підходити з ширшого становища, то боротьба чорної чи червоної Москви з українською мовою це не боротьба з „культурними цінностями", з назверхньою формою, це не боротьба тільки з мовою. В ній заключається, як це підкреслює в недавно опублікованій праці проф. Р. Смаль-Стоцький, національне питання цілого Сходу Европи.

Комуністична Москва, вірна традиціям царської Москви, перервала природне впорядкування національного питання згідно з засадами самовизначення народів.

Тепер це питання загострилось і знову назріває.

Історія показує нам його розвязку в долі старої турецької імперії, Австро-Угорщини або царської Росії.

І як не помогли „укази" колись, так не поможуть і тепер! — („Новий Час").

Я. Рудницький.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Мілвіл, Н. Дж. — Проголошена збірка на повенян у сумі $24 походить з Мілвіл, Н. Дж. Між жертводавцями має бути теж: Д. Колодчак 50 ц.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, 9-го червня, в годині 7-мій ввечір, в гали парохіяльній, 303 Гудсон Еве. Кождий член має прийти на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Ще раз напоминаємо членів, щоб на тих зборах заплатили свої вкладки, або будуть суспендовані з Товариства і У. Н. Союза. — Микитинський, Антонів.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Д-р Кирило Трильовський.

Д-Р ЕДВАРД БЕНЕШ

НОВОВИБРАНИЙ ПРЕЗИДЕНТ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

(5)

Як голосували посли з Закарпатської України — не знаємо. Майже певно — всі вони голосували за д-ра Бенеша, але цей сумний факт, що вони досі не мають зорганізованих своїх самостійних партій, а підбігають лише за чеськими, довів до того скандалу, що преса, оголошуючи висліди голосування, цілковито не згадує, чи є в чехословацькім соймі і сенаті які українці і як вони голосували. Читаючи ті звіти, приходиться паленіти в сорому: з 600 тисяч закарпатських українців нема і сліду ніякого. Їх нема, їх не видно — ось до чого довела політика прищіпок на чужих чоботах! Чи той сумний факт отворить їм нарешті очи — не знаємо...

У всякому разі бодай тепер, по виборах повинні би вони заняти своє становище супроти новообраного президента і не лиш подякувати за обіцяну ним в 1934 році автономію, але трохи поговорити нпр. про установлення нових границь Закарпатської України в 1919 році...

Вибори нового президента Чехословаччини і його заприсягнення відбулися з великою парадою у давній Владиславовій салі на старинній королівській замку Градчині у Празі. Там зібрався Національний Собор, зложений з соймових послів і членів сенату, під проводом президентів обох тих парляментарних тіл. Був присутній і цілий уряд, а яко гості чужоземні дипльомати та представники численних орґанізацій.

Колиж нововибраний президент зложив присягу на конституцію, тоді понеслися гарматні вистріли, а на замку поворано президентський прапор. — Принявши ґратуляції від присутних, зійшов д-р Бенеш на замковий майдан, де переглянув під звуки національного гимну і одушевлених окликів народу — почесну сотню. Відходячого до своїх апартаментів президента прощала військова музика веселою піснею з „Проданої нареченої":

„Проч бих сми се не тешілі,
Гдиж нам Пан Бог здраве дал?"

А за хвилю вийшов д-р Бенеш знову на замкову площу і сів до авта разом зі своєю жінкою і сином Масарика Яном, чехословацьким послом у Лондоні, та поїхали до Лянів, де мешкає старенький д-р Масарик. Тут на вступі до палати повитали його обі доньки Масарика, Аліса й Ольга, і всі разом пішли до кімнат старого президента, де разом зїли обід.

Цею безпосередньою подорожю до нього зазначив новий президент свою вдячність для свого довголітнього провідника й учителя та маркував, що і набудуче буде ступати його слідами.

Не подаючи докладного опису вибору нового президента, ми всеж таки уважаємо за відповідне помістити тут бодай частину з промови, котру виголосив, відкриваючи Національний Собор, президент сойму Ян Маліпетр. І так він сказав між іншим:

„Удача визвольного Масарикового діла перевершила усі сподівання. Мрії наших національних „будителів" сталися дійсністю і Масарик сам не міг остоятись перед могучим, казковим враженням, як він пораз перший вступив на рідну землю, освободжену з трьохсотлітньої неволі. В його триюмфальнім вїзді 21-го грудня 1918 р. до Праги, у вїзді, якому рівного не було може навіть і за славних чеських королів — завершувалось визвольницьке діло Масарика.

„Коли він серед нечуваного одушевлення народа їхав того дня через Прагу — був він може одиноким, що не піддався радісному опянінню, але холодно розважав, що тепер не пора буде складати руки супокійно перед собою, але що стоїть перед ним ще велика робота. І тому він заразз наступного дня подав Національному Соборові плян, на підставі котрого державу будувати треба. І ніхто досі не був такий щасливий, щоб свою науку про державу перемінити на дійсність. І лиш Масарикові удалося державу так, як він собі її в своїх думках уявив — дійсно збудувати і доказати слушність своєї науки.

„Треба взяти на увагу, що наша держава зістала збудована на перехрестю історії, на перехрестю політичних, господарських і культурних інтересів світа, на перехрестю радикально проти себе стоячих світоглядів: імперіялізму і демократії.

„Масарик оснував свій плян на демократії, котрої беззастережним прихильником він був і досі їй вірним полишився.

„Діло Масарика стало славним у цілім світі. І тепер той великий Масарик, котрого є-днога може в історії станути сміло побіч золотого віку Карла IV-го і благословенного панування Юрія Подєбрада — тепер він усувається в приватне життя.

„Хребетний стовп його, що стояв все прямо перед могучими світа цього — похилився тепер під напором схильних літ і хороби. Через це неможливим стало йому виконувати обовязки президента в такий спосіб, як це йому сумління наказувало, і це довело його до постанови: уступити.

„І сум пануе тепер з тої причини у всіх чехословацьких землях. Потіхою для них є лиш це, що ми з ним прощаємось лише як з головою держави, але не як з головою нашої національної родини, котра його в своїм дитячім привязанню своїм **„татічком"** зве. Любов, поважання і вдяка всіх мешканців республики не стають через його уступлення ані менші ані змінені.

„Президент Масарик дав свому нарфдові все, що сам мав, і що міг дати.

„На його дорозі у приватне життя супроводжає його наше щире бажання, щоби він ще довго, довго був для нас задержаний — він, Тома Гарріґ Масарик, наш перший президент!"

Оклики „слава!" і грімкі оплески покрили ту промову Маліпетра.

І це було публичним прощанням президента визвольника з боку Національного Собору, котрий зараз безпосередньо потім вибрав новим президентом д-ра Бенеша.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НЕ ПРИЗНАЛИ.

Кацапська ґазета „Свѣтъ" дуже горячиться на вістку, що православні церкви на Волині починають українізуватися, себто вживати щораз більше українського язика.

Він бється з вісткою на всі заставки. Наперед сумує, що аж 125 церков уживають українського язика, а потім нібито радіє, що інші вживають її лише по части, а накінець докікає українцям неконсеквентністю, бо, мовляв, вони українізують православні церкви, а не українізують уніятських церков.

Та ці всі плачі й потіхи, видно, небагато помагають, бо остаточно „Свет" береться за старий, а випробуваний спосіб: скільки разів говорить про український язик, усе бере ці два слова у наводові знаки.

Отже не признає цього язика язиком. Певно думає, що від цього, чи „Свет" признає український язик язиком, чи не признає, залежить усе.

Справді, кажуть, що когут думає, що від його піяння сонце сходить, і якби він заспав, сонце не зійшло би.

СТАРЕ ПИТАННЯ.

Іван Франко писав на тему питання, чи український язик діялект, чи самостійна мова поему ще в 1902-гім році.

Діялект, чи самостійна мова? Найпустіше в світі це питання. Міліонам треба цього слова, І гріхом усяке тут хитання. — починав він цю поему у відповідь Антошкові П.

З того, що дехто за 30 літ нічого не навчився, ще не виходить, що й інші цілий час стояли на місці.

ПРОМИНЕ?

„Быть можетъ, скоро пройдетъ угаръ и на Волыни" потішає себе „Свет", розуміючи під „угаром" український рух.

Ага, ще треба пяснити слово „угар". В українській мові його нема. Це московське слово, що по українськи значить „чад". Слово „чад" по московськи може значити лише „дітей".

При таких мовних клопотах ледви чи стануть українці вживати московської мови, в котрій стільки слів, яких без словника не зрозумієш, а які, навіть як зрозумієш, ще українцеві нагадають інші слова й інші значіння.

ЩЕ ОДНО ПРИЗНАННЯ, АЛЕ ЧИ ЩИРЕ?

Телеґрафують з Москви про ще одну благодать московського большевицького уряду: цим разом заборонено большевицькій бюрократії карати або в якийнебудь інший спосіб кривдити людей за їхні колишні протикомуністичні симпатії або за їх непролетарське походження.

Як давніше демократи критикували ці обмеження людей за їх походження або політичні переконання, большевики нападали на демократів, кажучи, що революція не забавка та що ворога треба нищити безпощадно до останку та що всякі балачки про рівність людей це „буржуазні забобони".

Нині большевики приймають ці „буржуазні забобони" і кажуть нам вірити, що вони це щиро роблять.

ГУРА!

Телеґрафують з Москви, що одному московському лікареві вдалося оживити серце вмерлої дитини.

Дитини цим не оживили. А шкода; вбили, большевики кількадесять міліонів людей, то хоч одного моглиб оживити.

ЧИМ ЗАЙМАЮТЬСЯ МОСКАЛІ?

У своїй розмові з представником нюйорської ґазети „Новое Русское Слово" відомий московський бас Шаляпін кидає цікаве світло на стан російської політичної іміґрації.

Каже він, що Харбін, велике місто в Манчуку: „Харбін — московське місто. Але там такий страшний розкол. Там і фашисти, і монархісти, і ще інші численні ґрупи. Але всі вони годяться в одному: всі просять. Дайте грошенят, пожертвуйте і на це і на те".

Шаляпін представляє справу так, гейби москалі тільки й займалися жебрацтвом („попрошайством").

„Манчестер Ґардіен" дає інший причинок до образу занять російської іміґрації на Далекому Сході: „Люди, що так гладко говорять про самостійність Манчука, повинні відвідати той край і подивитися власними очима, що японці є абсолютними панами в кождім департаменті уряду та що їм усюди по змозі сил помагає юрба московських політичних іміґрантів, котрих головне заняття кидати підозріння на кождого, за кого вони думають, що з нього можна добути гроші".

Це є люди, яких наські москвофіли захвалюють нам на політичних провідників.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

У звіті на потерпілих від повени пропущено такі імена: І. Воробель і С. Могила по $1; І. Пелещак 50 ц.; М. Фецула 25 ц. Також справляємо імена, які не були подані докладно в звіті: В. Кардаш $2; С. Корнас, М. Корнас і М. Процак по $1; С. Каша, А. Зизяк, Марія Саламак, Н. Кунка й Анна Орзак по 50 ц.; М. Токар 25 ц.

Центральний Комітет.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Орґанізаційні збори Союзу Українок.

Користаючи з побуту головної орґанізаторки Союзу Українок Америки, пані А. Рибакової, виконний комітет 19. відділу С. У. в Бейоні, попросив шановну лекторку виголосити в день 25. травня ц. р. доклад про потребу орґанізації наших жінок та дівчат.

На зібранню явилося поважне число жінок та дівчат. Тільки мужчини чомусь не явилися.

Пані М. Сеник, предсідниця 19 від. С. У. А., привитала всіх в імени членицьі представила відпоручниці головної управи: паню А. Вагнер, Н. Костецьку і А. Рибакову.

Першу покликано до слова паню А. Ваґнер, як предсідницю головної управи. Вона пояснила деякі справи ділового характеру та зясувала ціли такої орґанізації.

Опісля говорила пані А. Рибакова. Вона в дуже приступній формі оповіла, як то відсунено українську жінку від участи в громадянському життю, та які фатальні наслідки з цього маємо тепер. Вона представила, як інші культурні народи дбають про своїх жінок-матерей, щоб вони були свідомі патріотки, щоб гордилися своєю національністю, шанували її, та щоб уміли посвятитися хочби й на великі жертви для свойого краю й народу. Несвідомі матері не можуть виховати дітей своїх на свідомих громадян. Наші матері були все добрими робітницями, добрими господинями, кухарками, швачками, але не були патріотками, не мали гарячої любови до своєї вітчини, не розуміли значіння волі для рідного краю. Вони вигодовували своїх доньок, тішилися їх красою, доброї долі їм бажали, але освіти їм не дали, бо самі її не мали. А вороги з радости руки затирали й фундаментально нищили наш цілий нарід на всіх ділянках нашого життя, з метою якнайскорше нас всіх знищити, винародовити, щоб не осталося сліду і по тих їх гарних донях. Несвідомі матері того доглянути не могли. Вони вигодовували синів на міцних, здорових, а до того слухняних рабів чужій, ворожій владі. Ті сини йшли до війська, служили вірно, й кров проливали за чужі й ворожі інтереси, не знаючи навіть про те, що несвідомо роблять собі й свойому народові кривду. В останнім акті зриву нашого народу до свободи ми переконалися, що одною з багатьох причин, через що впала українська держава, була несвідомість українських матерей. Вони, через свою несвідомість, ховали своїх синів в соломі по стодолах, чи в лісі, їм їсти там носили й казали „нехай там інші бються". А декотрі, хоч посилали, шептали на вухо, „синоньку, та йди, але уважай на себе". А замале число було таких матерей, котрі, виряджаючи своїх синів на боротьбу за Україну, казали: „сину, йди і вернись побідником, героєм, щоб ворог не сміявся над нами. Коли не мошеш побідити, то і не вертайся, бо краща смерть, ніж неволя". Мало таких було.

Нині ми приходимо до голови по розум, нині по тій великій програній наші жінки починають розуміти своє завдання й значіння в громадському життю. Жіноцтво зачинає добачувати своє завдання в національному відродженню нашої нації. Бо хтож дасть нашому молодому поколінню любов, вірність, пошану до свойого народу, як не жінка-мати? Хто дасть тих героїв, що мають визволити наш нарід з неволі?

Над цим питанням застановлялося наше свідоме жіноцтво як на Рідній Землі так і всюди, де лиш живе український нарід, і воно взялось до орґанізаційного життя. І це завдання сповняє найбільша жіноча орґанізація під назвою Союз Українок. В краю вона має майже в кожному селі свої відділи, котрі належать до централі у Львові й разом творять силу, бо обєднують поверх 40 тисяч членицьь. Таксамо й тут, в Америці, маємо Союз Українок Америки, якого завданням є нести й ширити свідомість між нашим жіноцтвом тут на іміґрації. Дальше прелеґентка закликала, щоб кожна українська жінка належала до цієї орґанізації та щоб орґанізували своїх доньок і закладали для них молодечі відділи.

Всі приявні дякували пані Рибаковій за її щиру промову довготреваючими оплесками.

Потім ще промовляв о. О. Павляк і взивав, щоб кожна українська жінка, котра мешкає в Бейоні, належала до орґанізації Союзу Українок Америки.

Дуже корисно булоб уладжувати частіше таке зібрання, а багато жінок малиб нагоду дещо навчитися, і в міру своєї свідомости ставалиб до праці народньої разом з тими, що вже працюють. Разом можна буде більше користи зробити лекшим трудом. Бо тепер буває так, що як що й робиться, то ввесь тягар праці спадає на свідоміших одиниць, котрі розуміють і виконують сумлінно наложений на них обовязок без помочі інших, що повинні також доложити бодай маленьку цеголку до тієї великої будівлі, якою має бути наша Українська Держава.

В. Мельничук.

ІСТОН, ПА.

Виступ укразнців у фестивалі.

Заходом „Миролюбного Товариства" Істону відбувся в Котінґем Стадіюм міжнародній фестиваль, у якому брала участь також ґрупа українських танцюристів. „Істон Експрес" помістив другого дня велику знимку української ґрупи.

ДІВЧАТА ГОДУЮТЬ МУЖЧИН...

Англійський журналіст Ч. Персон помістив у лондонських часописах опис свого побуту в етіопському місті Кворам у раса Кабади. Рас Кабада знав орудувати при обіді ножем і вилками, якби що дня послугувався ними при обіді. Коняк пив таксамо, як европейці. Цікавився европейськими справами.

Обідали в наметі обвішаному килимами та зброєю. Замісць стола уставили плетені стільчики, а гості сиділи на подушках. Послугували три молоді, ґарні етіопки. Подавали кілька страв етіопських, що тим ріжняться від европейських, що є занадто приперчені. Національна етіопська приправа паприка, що там зветься „бербері", є в кожній страві. Отже подавали курку із сосом з перцю, баранину в такому самому гострому сосі й багато інших страв. Етіопський обід цікавий ще тим, що гість може сидіти й не рушитися, а голодний не вийде з обіду. Кожна з етіопок услугувала так: Як подавали страву, мила собі збоку руки, витирала їх рушником, а потім свої довгі пальці застромлювала в миску, що стояла перед кожним гостем. Шматок мяса, який зручно виловила з миски, усміхаючись підносила до уст гостя та делікатно вкладала йому. Себто кормила гостя наче дитину. Ледви гість зїв цей шматок мяса, вже перед його устами зявлялася рука жінки та знову годувала.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

День Матери.

Дня 10. травня б. р. заходом української греко-католицької громади в Пасейку, відбулося в українській галі, 212 Президент Стріт, Свято Матери. На програму свята складалися: реферат про Матір, що його виголосила пані Уляницька, хорові виступи місцевої дітвори під проводом п. Грабаря, сольові танки і фортепянові точки та деклямації.

Реферат про Матір був виголошений в глибоко патріотичному дусі і зате присутні нагородили бесідницю рясними оплесками. Також ґарно виконали свої точки діти, за що виповнена галя теж нагородила їх рясними оплесками. Цим святом занялась була пані Уляницька враз з іншими місцевими жінками.

М. Припхан.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ".

Громадянки-українки! Не тратьте звязків з Рідним Краєм! Найкраще поінформує Вас про те, що діється в Рідному Краю, як живе й бореться за його долю українське жіноцтво, часопис для жінок: „Жіноча Доля".

Чи знаєш, українська жінко, що за $2.50 будеш мати в своїй хаті цілий рік часопис „Жіночу Долю" і господарський часопис „Жіночу Волю"? Коли даси ще пів доляра, то діставатимеш крім господарського часопису ще й журнал для старшої дівочої молоді: „Світ Молоді".

Адреса всіх трьох часописів:

Zinocza Dola,
Kolomyja, ul. Zamkowa 37,
East Galicia, Poland.

UKRAINIAN WEEKLY

(Concluded)

—0—

SONS

By YAROSLAV KURDYDYK

(Translated from Ukrainian by Susie Hentosh and Nastasia Korivchak)

This cottage which stands alone by the roadside, not far from Halych, can be seen very plainly, when you ride the train from Lviw to Halych and approach the station.

Whenever you travel this way, stop at the cottage. There you will see a very sympathetic old, gray-haired lady. After you have spoken with her, she most likely will ask you to come into the garden behind the cottage, and show you a mound grown over with beautiful flowers, on which stands a high cross with these words:

"My darling sons, who fell for Ukraine-Mother". So they fell almost in front of their own home.

They were young, and swarthy like steppe-eagles.

Their figures from head to toe looked as though they were moulded from bronze.

One was 16 years old, and the other 14. They were both of the same height.

Thus explains the old mother, and as she speaks of them her gray eyes stare searchingly far away over the fields.

Perhaps she sees them when they were small, romping around and picking flowers for her in the meadow which spreads like a colored blanket in front of the cottage.

The older was called Joseph. While yet a small boy, he made himself a gun out of wood; gathered the village boys out in the pasture and shouted in his childish voice.

"To our former capital—follow me boys. Hey, now then with all your might to the fort!"

As I looked at his small swarthy face frowned with determination, I said to myself:

"That boy will no doubt grow up to be a soldier".

With my eyes on him, I think of Michael.

He was different. Quiet, shy and peaceable, with eyes as blue as the heavens.

Their father died while they were small and I brought them up as well as I could. Often I told them:

"My dear sons, love in your life just two things: your fatherland and your mother."

It will be twelve years on Green Sunday, that my sons died not far from their own home. Over there, where the road turns to the right.

And she points with her feeble, workworn hands toward the road which stretches like a white band between the green fields. Then she continues:

"That day was so beautiful, that one just wanted to be alive. The earth all around was kissed with the golden sunlight and the fields hummed and rustled like the ocean.

Sometime before nightfall the Bolsheviks started firing at the capital and the city. In my orchard was a great throng of young men about the same ages as my sons,—and they said to me:

"Mother, the Bolsheviks are coming to Halych."

"But we will not surrender"—says one, most likely the officer.,

"We will protect and defend the capital, Halych. Let our ancestors who are lying in the high Halych castle-ruins see that we are more gallant than even they."

My two sons listened and grew pale.

I could not sleep that night. My sons had almost at once joined the ranks of the soldiers. Everyone of them was trying his skill at shooting from a rifle and how to use a bayonnet to protect themselves when the enemy unexpectedly jumps from behind.

Sometime toward dawn I fell asleep in a troubled dream. The soldiers went to attack. They left so quietly that I did not hear when they left. And with them went my sons.

Joseph the older said:: "I will go with my soldiers, I will not allow those night robbers on my field.

The younger of my sons also: "If you are going to defend your native land brother, I will go too."

That is what the soldiers told me later.

I slept and yet in my dream I saw all they did.

The officer gave each one a rifle and said:

"Very well young volunteers, I will take you."

To the daring the world belongs!

And they went with the soldiers into action under the Halych station.

The battle was terrific. The Bolsheviks wanted to gain the station and bridge, at all costs.

The earth trembled as in a convulsion all morning, while the smoke covered the sun.

The soldiers rushed to the attack, and even though half of them had already fallen they held off the Bolsheviks, and did not let the cursed into the capital.

It was then that my sons fell.

I remember that afternoon. I was restless, I could not find peace for myself, I was as unhappy as a fish trying to break through the ice. Like a leech a question stuck to my mind:

"Where o'where are my sons?"

Just at that moment I looked up and saw soldiers carrying them down the street.

Joseph's head was split in two, and Michael stabbed twice in the chest, had died while they were carrying him to me.

A sudden great grief held back my tears.

The officer walked up to me and said.

"Mother, you brought up your sons well. They were not ashamed of their native land, and may the ground be as light as a feather on their chests. And may the ground, which they defended, accept them in her embrace."

The soldiers buried them. Here as you see, under these three oak trees. At that time they were small, now they are broad full grown oaks. And so they sleep my dear sons in the shade of these trees.

Now shining tears are flowing from her grey eyes.

Nervously she wipes them, straightens her bent old body, and speaks in a strange clear voice, seeming not her own:

"From their blood grows a more stronger army. And so I see—the soldiers will pass by my cottage and by this road they will get down off their horses and come and vow to their never-to-be-forgotten souls."

"So feels my mother's heart that they will come; and that will be soon."

FINAL CHAMPIONSHIP GAMES

If some one were to tell you that two amateur basketball teams, with almost barren club treasuries, and no financial offers in sight, were interested and inspired enough to decide to travel a distance of over 700 miles in a two-day trip, at their own expense, and in the middle of balmy May, just for the sake of playing a basketball game, you most probably would laugh it off and label such athletic enthusiasm as an impossibility. Yet, your curiosity would nevertheless dwell along the lines of who-what-where-when-how-why! Not to keep you in suspense, be informed that this is precisely what transpired with the playing of the Eastern and National Ukrainian basketball finals held under the auspieces of the Ukrainian Youth's League of North America in Rochester, N. Y. on May 16-17th.

Chester and Monessen, both from Pennsylvania, were the two teams that made this sacrifice, and gave an example of one of the finest specimens of true sportsmanship and steadfast cooperation ever displayed among young Ukrainians! The players of the above teams sacrificed their personal comforts, time and money, to make possible the successful realization of such eventful enterprises. We may here add that in its two years of actual existence, the Sport Division of the U. Y. L. of N. A. has achieved its goals in its very first attempt, to put across the sectional tournaments, the naming of various area champions throughout the country, and climaxed with a national finals! In view of the many hindrances, obstacles and rebuffs encountered, such attainments deserve even greater commendations; friend and foe will have to admit this to be so.

As reported in previous issues, the three surviving teams from the nation-wide elimination basketball play-offs, were Chester, Rochester and Monessen, forming on the map a near-perfect triangle of over 350 miles separating one city from another. But neither this great distance nor the above related obstacles stopped them from fulfilling their moral sport obligations. They stood by until the end, and the games came off in spite of everything. Certainly the cynics and the skeptics will now admit that real hard work, faith, confidence and persistancy can produce results! Coming down to the 'bow' part, we are presenting a brief summary of the two championship games, according to the report submitted by Mr. Vincent Kowba of Rochester.

The Eastern Finals

The Eastern Finals, held at Rochester's Central YMCA on May 16th, drew a smal crowd. The game was capably handled by an AAU official, according to the amateur rules. It was however agreed that the ten and three-second rules be discarded because of Chester's unfamiliarity with them. Inasmuch as Chester brought but six players in its car, no player was permanently ejected from the game because of personal fouls committed. The system of rioting players was used.

Handicapped by the lack of substitutes to replace the journey-worn Chesterites, the team was considerably handicapped in reserve, strength, and fell victim, after a game fight, to the fast chester, and representatives of Area No. 4, by the score of 44-30, which gave Rochester the Eastern Ukrainian Basketball Championship!

Mike Krajowski, star forward of the saints, had a big night, scoring a total of 20 points, and overshadowing Linika's 12 points for the Chester crew. The game was cleanly fought, with Rochester leading from beginning to end, overthrowing a great team. Manager Bill Haschak of Chester displayed good sportsmanship throughout, by making no 'kicks' as to the officiating, or alibis for losing.

In the after-game ceremonies, Bill Haschak, District Leader of Area No. 3, presented the League championship banner to Vincent Kowba, manager of the victorious Rochester team, for their great triumph. Several announcements relative to the finals game were made and the trophy exhibited. Refreshments and entertainment was later given to the players in the St. Josaphat's clubrooms, and all had a good time!

The game's summary:

ROCHESTER

	G.	F.	T.
Krajowski, rf.	9	2	20
Kuzynko, lf.	1	2	4
Salamacka, lf.	2	0	4
Terbuska, c.	1	1	3
S. Kowba, rg.	0	1	1
C. Sorochtey, rg.	2	2	6
S. Sorochtey, lg.	0	0	0
Hryzak, lg.	3	0	6
Totals	18	8	44

Referee: Bitteti; Umpire: Brown.

CHESTER

	G.	F.	T.
Linaka, rf.	6	0	12
Bartish, lf.	3	1	7
S. Morenko, c.	2	1	5
Haschak, rg.	0	2	2
L. Sawicki, rg.	1	0	2
Luzak, lg.	1	0	2
Totals	13	4	30

Score at half time: Rochester 23; Chester 16.

The National Finals

The scene of the national finals game was at the CYMA court on the afternoon of May 17th. Monessen, Pa., champions of the Western Half, tackled Rochester, representatives of the East! The game was fast and furious, keeping the fans on the edge of their seats throughout.

The game was roughly played, keeping the officials on the go. However, the smooth team-work of the Pennsylvanians was too much for the New Yorkers, giving Monessen the game by a 40-28 score, and with it went the honors of being the first Ukrainian National Basketball Champions!

The big guns of the Monessen attack were Mike Denego and Al Kachmarik, who contributed 26 points between them for the Monessen cause. John Kuzynko thrilled the Rochester fans with his sensational one-handed shots from the side of the court. Steve Kowba and Mike Krajowski also played good all-around ball.

During the first half the lead changed hands several times, with the half ending in Monessen's favor, 16-12. There was more scoring in the second half, but the Denego-Kachmarik pace was too much for Rochester, and which decided the game. So, little Monessen put the West one-up on the East!

Immediately after the game, Vincent Kowba, who invited the games to Rochester, introduced Mr. Binashewsky, who, in the name of the Ukrainian National Association, presented the beautiful gold trophy to the Monessen Ukrainians! Mr. Paul Malinchak accepted the trophy, and was congratulated by both Messrs. Binashewsky and Kowba. This trophy will be seen at the fourth congress of the UYL-NA in Philadelphia on Labor Day.

After the game, refreshments and entertainment were provided for the visiting teams at the St. Josaphat's clubrooms. This rang down the curtain of the year's basketball activities, and everything came off in perfect order! The game's summary:

MONESSEN

	G.	F.	T.
Miller, rf.	1	2	4
J. Kachmarik, lf.	1	0	2
Pishko, lf.	4	0	8
Denego, c.	7	0	14
A. Kachmarik, rg.	6	0	12
Muran, lg.	0	0	0
Kotys, lg.	0	0	0
Totals	19	2	40

ROCHESTER

	G.	F.	T.
Krajowski, rf.	3	0	6
C. Sorochtey, lf.	0	1	1
S. Sorochtey, lf.	0	1	1
Kyzynko, c.	4	0	8
S. Kowba, rg.	2	2	6
Terbuska, rg.	1	2	4
Hryzak, lg.	1	0	2
Totals	11	6	28

Score at half time: Monessen 16; Rochester 11.

Referee: Bitteti; Umpire: Brown.

ALEXANDER YAREMKO
(Basketball Director of the Ukrainian Youth's League of North America)

Сила привички.

— Як тобі вдалося зловити в хаті вломника?

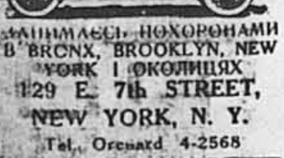
— Він грає в дружині копаного мяча. І як я припадково свиснув, він перестав утікати.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(22)

Кроки і тріск сухих галузок кріпшали. Зопінга кинувся в корчі і потонув у них немов у воді. Заховавшися за зеленою стіною, він очікував появи тих, що їх кроки він чув уже раніше. Хлопці зрівналися з корчем, за яким сидів схований канібал. Зопінга, побачивши їх, відітхнув. Нальці на списі звільнились, а його губате обличчя пробігла зловіща усмішка.

Зопінга пропустив хлопців і коли вони відійшли кільканацять стіп, він тихо висунувся з корча і котячим ходом пішов за ними. Він уже тепер не жалував, що у його сильце не попала пікна звірина. Тепер він мав перед собою дві жертви, яких біле тіло виглядало для канібала дуже апетитно.

Хлопці йшли собі безжурно, немов по лондонському парку. Док посвистував, а Дік час до часу зривав якесь зілля, вимахував ним та кидав, щоби по дорозі знов нове вірвати. Обсервуючи їх, людоїд хижо усміхався, а наніть його дике лице заплинала погорда. Він залюбки вдивлявся у безборонні плечі, які кожної хвилі, без наражения власного життя, він міг прошити списою.

Але канібал здержував себе. Він любувався хлопцями, наче кітка зловленою мишею. „Коли вбю їх зараз, думав собі людоїд, то їх тіла треба буде тягнути довгий шмат дороги, до села. Краще хай вони себе занесуть туди на власних ногах". Хлопці якраз пустилися стежкою, що вела простісінько до села людоїдів.